

Jedna waluta dla jednej Europy

Spis treści

Czym jest unia gospodarcza i walutowa?	1
1957 > 1999	
Droga do unii gospodarczej i walutowej	2
1999 > 2002	
Wprowadzenie euro	8
Euro dzisiaj	
Zarządzanie unią gospodarczą i walutową	9
Dalsze rozszerzanie strefy euro	11
Dotychczasowe osiągnięcia	13
Euro w liczbach	17
Euro na zdjęciach	18
Glosariusz	20

Czym jest unia gospodarcza i walutowa?

Najogólniej mówiąc, unia gospodarcza i walutowa (UGW) stanowi element procesu integracji gospodarczej. Niezależne państwa mogą w różnym stopniu integrować swoje gospodarki krajowe, aby uzyskać korzyści płynące z wielkości, na przykład większej wydajności wewnętrznej oraz lepszej odporności na wydarzenia zewnętrzne. Proces dochodzenia do pełnej integracji gospodarczej można podzielić na sześć etapów.

Etapy integracji gospodarczej

1. Strefa handlu preferencyjnego (zredukowane taryfy celne pomiędzy niektórymi państwami)
2. Strefa wolnego handlu (brak taryf wewnętrznych dla niektórych lub wszystkich towarów w handlu pomiędzy państwami uczestniczącymi)
3. Unia celna (jednolite zewnętrzne taryfy celne dla państw trzecich oraz wspólna polityka handlowa)
4. Wspólny rynek (wspólne przepisy dotyczące produktów oraz swobodny przepływ towarów, kapitału, siły roboczej i usług)
5. Unia gospodarcza i walutowa (jednolity rynek z jedną walutą i polityką monetarną)
6. Pełna integracja gospodarcza (wszystkie wyżej wymienione cechy oraz ujednolicona polityka budżetowa i inne działy polityki gospodarczej)

Integracja gospodarcza i UGW w Europie

Stopień zaawansowania integracji gospodarczej w obrębie Unii Europejskiej jest różny. Wszystkie państwa należące do UE są częścią tego, co nazywamy UGW, i tworzą wspólny rynek, określany również jako **jednolity rynek**. Państwa członkowskie koordynują formułowanie krajowej polityki gospodarczej, mając na uwadze wspieranie celów UGW. Jeżeli spełnione są kryteria konwergencji gospodarczej, wprowadzenie euro jako wspólnej waluty stanowi obowiązek określony w traktatach unijnych. Liczne państwa członkowskie osiągnęły już wysoki stopień integracji, w związku z czym przyjęły już euro. Państwa te tworzą tzw. strefę euro i – oprócz posiadania wspólnej waluty – objęte są również jednolitą **polityką monetarną** prowadzoną przez **Europejski Bank Centralny (EBC)**. Kraje UE, które nie należą do strefy euro, zachowały własne waluty oraz prowadzą własną politykę monetarną. Obecny stopień zaawansowania procesu integracji gospodarczej w ramach UGW stanowi zatem połączenie czwartego i piątego z wyżej wymienionych etapów. Osiągnięcie pełnej integracji gospodarczej wymagałoby wejścia do strefy euro wszystkich krajów UE oraz harmonizacji prowadzonych przez nie polityk budżetowych, w tym kwestii dotyczących opodatkowania, jak również innych obszarów polityki gospodarczej. W dniu 13 grudnia 2011 r. weszły w życie nowe **przepisy dotyczące zarządzania gospodarczego w UE**. Przepisy te wzmacniają zarówno nadzór nad polityką budżetową i gospodarczą wszystkich krajów UE, jak i koordynację w tych obszarach polityki, co stanowi istotny krok na drodze do ściślejszej integracji gospodarczej. Przepisy te są z kolei wzmocnione przez dodatkowe uzgodnienia zawarte przez znaczną liczbę państw członkowskich.

Wzory z przeszłości

Integracja gospodarcza niezależnych państw nie jest niczym nowym. Łacińska Unia Monetarna, w której skład wchodziły Francja, Belgia, Szwajcaria, Włochy i Grecja, istniała od 1865 do 1927 r. Skandynawska Unia Walutowa Szwecji, Danii i Norwegii istniała od 1873 do 1924 r. Niemiecki Związek Celny (Zollverein) to przykład unii, która odniosła największe sukcesy. Powstał on jako unia celna księstw niemieckich w 1834 r., a w 1875 r. utworzono bank centralny Rzeszy (Reichsbank) oraz przyjęto jedną walutę – markę Rzeszy (Reichsmark).

1957 > 1999

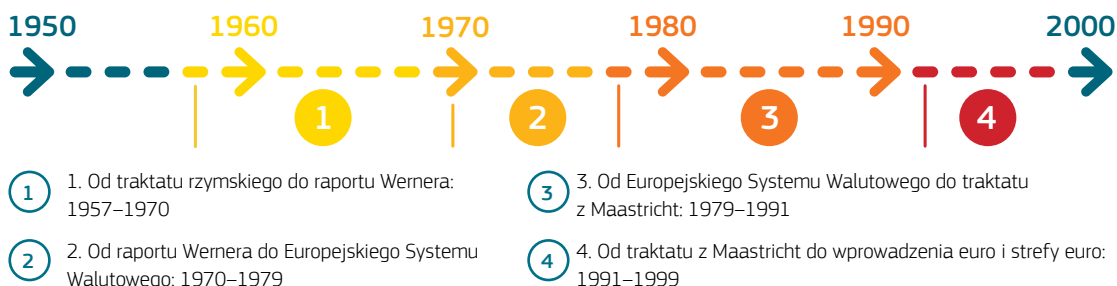
Droga do unii gospodarczej i walutowej

Unia gospodarcza i walutowa stanowiła cel Unii Europejskiej od późnych lat sześćdziesiątych, ponieważ niosła ze sobą obietnicę stabilności walutowej oraz warunków dla wyższego wzrostu i większego zatrudnienia. Jednak na drodze do tego celu napotymano wiele przeszkód natury ekonomicznej i politycznej, które udało się ostatecznie przezwyciężyć dopiero w momencie podpisania w 1992 r. **traktatu z Maastricht** (Traktatu o Unii Europejskiej/Traktatu UE). Słabe wsparcie polityczne, podziały w zakresie priorytetów

gospodarczych, brak gospodarczej zbieżności i rozwój międzynarodowych rynków walutowych poza kontrolą Unii opóźniały na przestrzeni lat utworzenie UGW.

Niemniej jednak druga połowa XX w. to okres ciągłych starań krajów UE o zacieśnienie współpracy gospodarczej, co miało wzmocnić więzy polityczne pomiędzy nimi oraz chronić ideę wspólnego rynku.

Drogę w kierunku istniejącej obecnie unii gospodarczej i walutowej można podzielić na cztery etapy:

1957–1970

Od traktatu rzymskiego do raportu Wernera

Traktat rzymski nie wspomina o walucie

Powojenny porządek dla gospodarek rynkowych Europy, Ameryki Północnej i Japonii został zbudowany na bazie **systemu Bretton Woods**, który określił międzynarodowe mechanizmy stabilizujące światowy system walutowy w oparciu o złoto lub dolara. Tym samym twórcy **traktatu rzymskiego** przyjęli, że stabilność walut będzie normalnym stanem rzeczy, a integracja europejska będzie mogła bezpiecznie bazować na utworzeniu unii celnej oraz wspólnego rynku, umożliwiającego swobodny przepływ towarów, usług, osób i kapitału.

Nieoczekiwane zawirowania walutowe w późnych latach sześćdziesiątych

System Bretton Woods zaczął wykazywać oznaki niewydolności w późnych latach pięćdziesiątych, a przed 1968–1969 wystąpiło zagrożenie nową erą niestabilności walutowej, kiedy zawirowania rynkowe wymusiły rewaluację marki niemieckiej oraz dewaluację franka francuskiego. Zagroziło to wspólnemu systemowi cenowemu stanowiącemu element wspólnej polityki rolnej, która w tamtym okresie była największym osiągnięciem Wspólnoty Europejskiej.

Podpisanie traktatu
rzymskiego
(25 marca 1957 r.)

Pierre Werner

Wspólnota ma nadzieję na rozkwit gospodarczy oraz rozwój polityczny dzięki UGW

Dążąc do przeciwdziałania negatywnym skutkom tych niepokojących wydarzeń oraz mając na uwadze duże zaawansowanie procesu wdrażania unii celnej, Wspólnota podjęła usilne starania, aby ustanowić nowe cele rozwoju politycznego na następną dekadę. Plan Barre'a z 1969 r., proponujący pogłębioną koordynację gospodarczą, nadał rozmach zamiarom Wspólnoty, a UGW została przedstawiona jako formalny cel na szczycie w Hadze w 1969 r. Przywódcy państw europejskich pod przewodnictwem premiera Luksemburga Pierre'a Wernera powołali grupę wysokiego szczebla, której celem było opracowanie raportu na temat możliwości zakończenia procesu tworzenia UGW przed 1980 r.

Raport Wernera – UGW w trzech etapach

Grupa Wernera przedstawiła ostateczny raport w październiku 1970 r., prezentując założenia trójetapowego procesu utworzenia UGW w ciągu dziesięciu lat. Ostatecznym celem miała być definitywna wymienialność walut, swobodny przepływ kapitału oraz trwałe zamrożenie kursów walutowych – być może nawet wspólny pieniądź. Aby osiągnąć te cele, w raporcie wzywano do ściślejszej koordynacji polityk gospodarczych oraz stóp procentowych i zarządzania rezerwami na poziomie Wspólnoty oraz uzgodniono ramy krajowych polityk budżetowych.

1970–1979

Od raportu Wernera do Europejskiego Systemu Walutowego

Pomimo istniejących między państwami członkowskimi rozbieżności dotyczących niektórych głównych zaleceń określonych w raporcie Wernera, w marcu 1971 r. osiągnięto zasadnicze porozumienie co do trójetapowego charakteru procesu prowadzącego do stworzenia UGW. Pierwszy etap, zmniejszenie wahań kursów walutowych, miał zostać przeprowadzony jako eksperyment, bez zobowiązań odnośnie do kolejnych etapów.

Niestety, plan Wernera zakładał, że kursy wymiany wobec dolara będą stałe. Kiedy Stany Zjednoczone w praktyce upłynniły kurs dolara od sierpnia 1971 r., fala niestabilności rynkowej spowodowała rosnącą presję na markę niemiecką i zniszczyła nadzieje na bliższe związanie ze sobą walut państw Wspólnoty.

Wąż w tunelu

Aby poprawić sytuację, w marcu 1972 r. państwa członkowskie stworzyły tzw. **węża w tunelu** – mechanizm służący utrzymywaniu wahań kursów ich walut (wąż) wobec dolara w określonych wąskich przedziałach (tunel). Z powodu kryzysu naftowego, rozbieżności w polityce oraz słabości dolara w ciągu dwóch lat wąż stracił wiele części składowych i stał się niczym więcej niż strefą marki niemieckiej, składającą się z Niemiec, Danii oraz krajów Beneluksu.

Szybka „śmierć” węża nie osłabiła zainteresowania utworzeniem strefy stabilności walutowej. W 1977 r. ówczesny przewodniczący Komisji Wspólnot Europejskich Roy Jenkins przedstawił nową propozycję UGW. Została ona przyjęta w nieco zmodyfikowanej formie i w marcu 1979 r. wprowadzona w życie w postaci **Europejskiego Systemu Walutowego (ESW)**, obejmującego waluty wszystkich państw członkowskich z wyjątkiem funta brytyjskiego.

Roy Jenkins
Przewodniczący Komisji
Europejskiej
w latach 1977–1981

1979–1991

Od Europejskiego Systemu Walutowego do traktatu z Maastricht

Kontrola inflacji staje się priorytetem WE

Europejski System Walutowy (ESW) został zbudowany na założeniu stabilnych, lecz regulowanych kursów walutowych, zdefiniowanych w odniesieniu do nowo utworzonej europejskiej jednostki walutowej (ECU – European Currency Unit) – waluty koszykowej bazującej na średniej ważonej walut ESW. W obrębie ESW wahania kursowe były kontrolowane za pomocą **mechanizmu kursowego** (ERM – exchange rate mechanism) i utrzymywane w przedziale $\pm 2,25\%$ w stosunku do kursu centralnego, z wyjątkiem lira włoskiego, którego kurs mógł ulegać wahaniom w przedziale $\pm 6\%$.

Wprawdzie głównym celem ESW było ograniczenie wahań kursów walutowych, które były uważane za szkodliwe dla handlu, inwestycji i wzrostu gospodarczego, jednak utworzeniu systemu sprzyjała również niewątpliwie panująca od pewnego czasu między państwami członkowskimi zgoda, iż do priorytetów polityki gospodarczej musi też należeć opanowanie i zmniejszenie inflacji. ESW stanowił radykalny zwrot w prowadzonej polityce, ponieważ w jego ramach kursy walutowe mogły ulegać zmianie wyłącznie za wzajemną zgodą uczestniczących państw i Komisji, co stanowiło bezprecedensowe ograniczenie autonomii monetarnej.

ESW – dekada sukcesów

W ciągu kilku pierwszych lat nastąpiło wiele zmian w ESW. Jednakże przed rozpoczęciem negocjowania traktatu z Maastricht w latach 1990–1991

ESW został uznany za sukces. Krótkoterminowa zmienność kursów walut WE została w znacznym stopniu zmniejszona dzięki mieszance zbieżnych stóp inflacji, zarządzaniu stopami procentowymi nakierowanymi na kurs walutowy, wspólnym interwencjom na rynku walutowym oraz kontroli kapitału.

Sukces ten stworzył obiecującą podstawę do dyskusji nad UGW oraz stanowił źródło cennych doświadczeń dla banków centralnych państw członkowskich Wspólnoty w zakresie wspólnego zarządzania kursami walutowymi.

2,25%

Wspólny pieniądź miał stanowić uzupełnienie jednolitego rynku

Argumentem przemawiającym na korzyść UGW była konieczność uzupełnienia programu jednolitego rynku, przyjętego w 1985 r., którego celem miało być usunięcie wszystkich pozostałych barier na drodze do swobodnego przepływu towarów, usług, osób i kapitału. Stało się jasne, że trudno będzie osiągnąć pełne korzyści płynące z rynku wewnętrznego z powodu stosunkowo wysokich kosztów handlowych wynikających z istnienia wielu walut oraz z ich niestabilnych kursów wymiany.

Ponadto wielu ekonomistów i pracowników banków centralnych uważało, że krajowa autonomia monetarna była niespójna z celami Wspólnoty (wolny handel, swobodny przepływ kapitału oraz stałe kursy walutowe). Dla wielu osób potwierdzeniem tych obaw był kryzys w mechanizmie ERM w latach 1992–1993, który spowodował wycofanie lira i funta szterlinga oraz poszerzenie widełek wahań do 15 %.

Jacques Delors
Przewodniczący Komisji Europejskiej
1985–1995

Raport Delors'a zaleca tworzenie UGW w trzech etapach

W czerwcu 1988 r. na spotkaniu **Rady Europejskiej** w Hanowerze postanowiono powołać Komitet ds. Badań nad Unią Gospodarczą i Walutową, której przewodniczącym został Jacques Delors, ówczesny przewodniczący Komisji. Komitet skupiał prezesów banków centralnych wszystkich państw członkowskich WE. Komitet przedstawił w kwietniu 1989 r. jednogłośnie przyjęty raport, określający cele unii walutowej, za które uznano pełną liberalizację przepływu kapitału, pełną integrację rynków finansowych, definitywną wymienialność walut, związanie ze sobą kursów walutowych na stałe oraz możliwe zastąpienie walut narodowych wspólnym pieniądzem.

W raporcie wskazano, iż powyższe cele mogą zostać osiągnięte w trzech etapach, poczynając od zacieśnienia koordynacji gospodarczej i walutowej do utworzenia jednej wspólnej waluty z niezależnym Europejskim Bankiem Centralnym. Przedstawiono również konieczność opracowania reguł określających rozmiar oraz sposoby finansowania krajowych deficytów budżetowych.

© Unia Europejska

Trzy etapy UGW

1990 ↓ — **Etap 1**
(1990–1994)

Uzupełnienie rynku wewnętrznego oraz zniesienie ograniczeń na drodze dalszej integracji finansowej.

— **Etap 2**
(1994–1999)

Utworzenie Europejskiego Instytutu Walutowego w celu wzmocnienia współpracy **banków centralnych** państw członkowskich oraz przygotowania **Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC)**. Zaplanowanie wprowadzenia waluty euro. Określenie sposobu przyszłego zarządzania strefą euro. Osiągnięcie konwergencji gospodarczej pomiędzy krajami UE.

2000 ↓ — **Etap 3**
(od 1999)

Ustalenie ostatecznych kursów walutowych oraz wprowadzenie euro. EBC i ESBC są odpowiedzialne za niezależną politykę monetarną. Wdrożenie wiążących zasad budżetowych w krajach UE.

W kierunku unii politycznej, gospodarczej
i walutowej: traktat z Maastricht.

W drodze do Maastricht

Rada Europejska, opierając się na raporcie Delors'a, postanowiła na posiedzeniu w Madrycie w czerwcu 1989 r. rozpocząć realizację pierwszego etapu UGW od lipca 1990 r., a podczas posiedzenia w Strasburgu w tym samym roku Rada Europejska podjęła decyzję o zwołaniu konferencji międzyrządowej w celu określenia zmian w traktacie, niezbędnych do przejścia do drugiego i trzeciego etapu wdrażania UGW.

Pierwszy etap realizacji UGW obejmował utworzenie pełnego rynku wewnętrznego, poczynając od skoordynowania polityk gospodarczych oraz usunięcia przeszkód na drodze do integracji finansowej. Dużym ułatwieniem przy wprowadzaniu zmian do traktatu w kolejnych etapach okazały się daleko idące prace przygotowawcze przeprowadzone przez prezesów banków centralnych.

Traktat o Unii Europejskiej został zatwierdzony przez głowy państw lub szefów rządów państw członkowskich na spotkaniu Rady Europejskiej w Maastricht w grudniu 1991 r., gdzie zdecydowano, że Europa powinna posiadać silną i stabilną walutę przed końcem stulecia.

Aby unia gospodarcza i walutowa stanowiła solidne ramy dla tworzenia większej liczby miejsc pracy oraz dla osiągnięcia wyższego wzrostu, jak również dla uniknięcia zakłóceń, przed wprowadzeniem jednego pieniądza konieczne było, aby gospodarki państw członkowskich osiągnęły wysoki poziom konwergencji (zbieżności). W związku z tym w Traktacie o Unii Europejskiej zapisano tzw. kryteria konwergencji z Maastricht, których spełnienie stanowi warunek przyjęcia euro przez poszczególne kraje UE. Kryteria te przedstawiono w tabeli 1. Oprócz nich ustalono również, że państwa członkowskie muszą osiągnąć konwergencję swoich przepisów dotyczących krajowych banków centralnych i kwestii monetarnych.

Tabela 1. Kryteria konwergencji z Maastricht

Co jest mierzone?	Sposób pomiaru	Kryteria konwergencji
Stabilność cen	Zharmonizowana stopa inflacji cen towarów konsumpcyjnych	Nie więcej niż 1,5 punktu procentowego powyżej stopy inflacji w trzech państwach członkowskich o najniższej dynamice cen
Zdrowe finanse publiczne	Deficyt rządowy jako % PKB	Wartość referencyjna: nie więcej niż 3 %
Stabilność finansów publicznych	Dług publiczny jako % PKB	Wartość referencyjna: nie więcej niż 60 %
Trwałość konwergencji	Długookresowa stopa procentowa	Nie więcej niż 2 punkty procentowe powyżej stopy inflacji w trzech państwach członkowskich o najniższej dynamice cen w dziedzinie stabilności cen
Stabilność kursu walutowego	Odchylenie od kursu centralnego	Uczestnictwo w mechanizmie kursowym ERM przez okres 2 lat bez naruszania ustaleń

Kryteria konwergencji z Maastricht zostały opracowane tak, aby zagwarantować, iż gospodarka danego kraju jest odpowiednio przygotowana do przyjęcia wspólnej waluty. Stanowiły one dla kandydatów do wprowadzenia euro jednolity punkt odniesienia w kategoriach stabilności (w tym również długoterminowej) i solidności finansów publicznych,

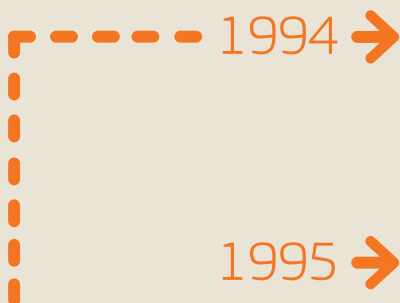
odzwierciedlający konwergencję polityki gospodarczej oraz odporność na wstrząsy gospodarcze. Kryterium stabilności kursu walutowego miało poświadczać, że dany kraj potrafi zarządzać gospodarką bez uciekania się do deprecjacji waluty.

1991–1999

Od traktatu z Maastricht do wprowadzenia euro i strefy euro

Po uzgodnieniu celu (UGW) oraz warunków (kryteria z Maastricht) Unia Europejska mogła podjąć dalsze kroki. Realizacja drugiego etapu rozpoczęła się w lipcu 1994 r. i trwała do momentu wprowadzenia wspólnej waluty w 1999 r. W drugim etapie zainicjowano szereg czynności przygotowawczych.

W latach 1994–1998 kraje UE poczyniły znaczne postępy na drodze do konwergencji polityki gospodarczej i podjęły działania służące dostosowaniu swojej sytuacji budżetowej do kryteriów z Maastricht.

1994 →

W 1994 r. we Frankfurcie nad Menem utworzono Europejski Instytut Walutowy (EMI). Jako prekursor EBC rozpoczął on pracę nad szczegółami dotyczącymi jednego pieniądza oraz koordynowaniem polityki monetarnej krajowych banków centralnych, które na mocy traktatu z Maastricht miały pozostać niezależne.

1995 →

W 1995 r. Rada Europejska na posiedzeniu w Madrycie ustaliła nazwę nowej waluty – euro – oraz nakreśliła scenariusz procesu jej przyjęcia, który miał się rozpocząć w dniu 1 stycznia 1999 r.

1996 →

W 1996 r. instytut EMI przedstawił zwycięskie projekty banknotów euro. Krótco potem zaprezentowano projekt monet – wszystkie monety miały mieć wspólną stronę europejską, wybraną przez obywateli państw członkowskich i zatwierdzoną podczas posiedzenia Rady w Amsterdamie w 1997 r., oraz indywidualną stronę krajową, której projekt miał zostać wybrany przez każde uczestniczące państwo członkowskie osobno.

1997 →

Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Amsterdamie w 1997 r. ustalono zasady oraz obowiązki Paktu na rzecz stabilności i wzrostu (SGP – Stability and Growth Pact), którego celem było zapewnienie dyscypliny budżetowej w ramach UGW. Komisja Wspólnot Europejskich stała się odpowiedzialna za monitorowanie przestrzegania paktu SGP.

1998 →

W maju 1998 r. 11 krajów UE spełniało kryteria konwergencji, tworząc pierwszą grupę państw przyjmujących euro jako wspólną walutę. Dania i Zjednoczone Królestwo z własnej woli nie wzięły udziału w trzecim etapie UGW, natomiast Grecja i Szwecja nie spełniły wszystkich kryteriów. W 1998 r. ustanowiono EBC oraz Europejski System Banków Centralnych (ESBC), który zastąpił instytut EMI. W dniu 1 stycznia 1999 r. rozpoczęto realizację trzeciego etapu UGW.

1999 > 2002

Wprowadzenie euro

Bankomaty podają kwoty
również w euro.

Dnia 31 grudnia 1998 r. określono ostateczne kursy walut uczestniczących państw członkowskich względem euro. Dnia 1 stycznia 1999 r. nastąpiło wprowadzenie euro, a **Eurosystem**, w którego skład wchodzi EBC oraz krajowe banki centralne państw należących do strefy euro, przejął odpowiedzialność za politykę monetarną w nowo powstałej strefie euro. Stanowiło to początek okresu przejściowego, który miał trwać trzy lata oraz zakończyć się wprowadzeniem banknotów i monet euro oraz wycofaniem banknotów i monet walut krajowych. **Rada** uznała w 2000 r., na podstawie wniosku Komisji i po konsultacji z **Parlamentem Europejskim**, że Grecja spełniła wymagane warunki przyjęcia wspólnej waluty. Grecja przystąpiła do strefy euro 1 stycznia 2001 r.

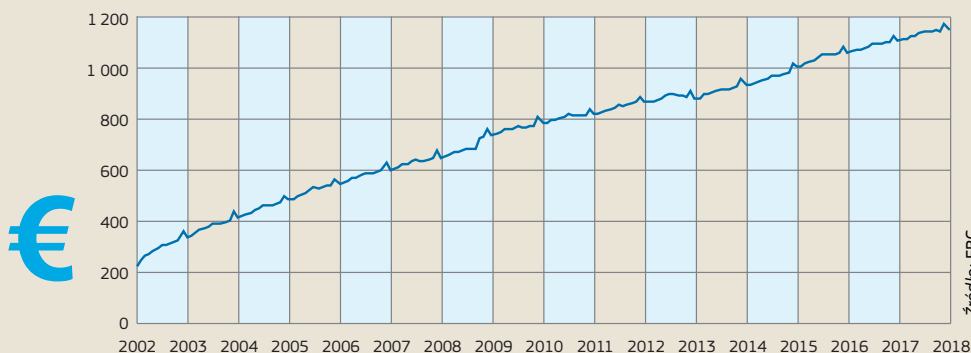
Chociaż w zasadzie euro natychmiast zastąpiło waluty krajowe, krajowe jednostki walutowe stały się podjednostkami euro, które początkowo funkcjonowało wyłącznie jako pieniądź księgowy. Banknoty i monety walut krajowych nadal pozostawały środkiem płatniczym wykorzystywanym przy dokonywaniu codziennych transakcji gotówkowych. Podczas okresu przejściowego euro było wykorzystywane przez świat biznesu i finansów do codziennych operacji bezgotówkowych. Dla rynków finansowych to przejście na nową walutę było natychmiastowe – grunt został przygotowany bardzo dobrze i handel na rynkach finansowych zaczęto prowadzić wyłącznie w euro. W sektorze administracji i biznesu wystąpił dłuższy okres przejściowy z powodu konieczności stopniowej reorganizacji systemów księgowych, cenowych i płatniczych w celu przystosowania ich do nowej waluty. Dla obywateli najbardziej widocznym elementem przejścia na nową walutę

było pojawienie się w sklepach, na stacjach benzynowych itp. cen podawanych w dwojaki sposób. Był to element rozległej kampanii promocyjnej, mającej na celu zaznajomienie społeczeństwa z euro oraz z nadchodzącym wprowadzeniem banknotów i monet.

Nowy rok – nowa waluta

W dniu 1 stycznia 2002 r. nastąpiła największa wymiana środków płatniczych w historii. Było to wyzwanie o bezprecedensowych rozmiarach, które obejmowało sektor bankowy, firmy świadczące usługi konwojowania wartości pieniężnych, handlowców detalicznych, przemysł maszynowy oraz zwykłych obywateli. Wcześniej krajowe banki centralne przekazały bankom krajowym około 144 miliardów euro w gotówce, a banki krajowe przekazały pieniądze handlowcom detalicznym, aby uniknąć problemów w łańcuchu dostawczym. Oznaczało to, że gotówka w euro była szeroko dostępna we wszystkich sektorach już w pierwszych dniach 2002 r. Przed 3 stycznia 2002 r. 96 % wszystkich bankomatów w strefie euro wydawało banknoty euro. A po upływie zaledwie jednego tygodnia od wprowadzenia euro ponad połowa wszystkich transakcji gotówkowych była przeprowadzana w euro.

Łączna wartość banknotów euro w obiegu między styczniem 2002 r. a styczniem 2018 r.
(w mld euro)

Wymiana gotówki zakończyła się w ciągu dwóch miesięcy. Krajowe banknoty i monety przestały być prawnym środkiem płatniczym z końcem lutego 2002 r., a w niektórych państwach członkowskich nawet wcześniej. Do tego momentu wycofano z obiegu ponad 6 miliardów banknotów oraz blisko 30 miliardów monet krajowych. Euro nareszcie pojawiło się w życiu ponad 300 milionów mieszkańców w 12 państwach UE.

Euro dzisiaj

Zarządzanie unią gospodarczą i walutową

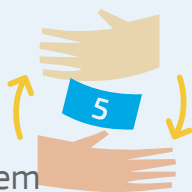
Podobnie jak jednolity rynek – UGW nie jest celem samym w sobie. Jest to narzędzie do osiągania celów Unii Europejskiej – zwłaszcza zrównoważonego i trwałego wzrostu gospodarczego oraz niskiego bezrobocia. Operacje i instytucje UGW zostały zaprojektowane od początku tak, aby wspierały właśnie te cele przez zarządzanie walutowymi i gospodarczymi aspektami strefy euro. Wyciągając wnioski

z niedociągnięć, które wyszły na jaw w trakcie kryzysu gospodarczo-financego, UE zadbała o wzmocnienie UGW poprzez zaostrenie przepisów oraz wprowadzenie nowego mechanizmu służącego monitorowaniu zakłóceń równowagi makroekonomicznej, a także mechanizmu oceny projektów budżetów państw strefy euro. Przepisy te są z kolei wzmocnione przez dodatkowe uzgodnienia zawarte przez znaczną liczbę państw członkowskich.

Polityka monetarna

Strefa euro posiada jedną walutę i jedną politykę monetarną oraz niezależny, scentralizowany proces podejmowania decyzji.

EBC oraz banki centralne wszystkich państw UE tworzą Europejski System Banków Centralnych (ESBC). W jego obrębie EBC i banki centralne państw członkowskich strefy euro tworzą Eurosystem. Decyzje dotyczące polityki monetarnej w strefie euro mogą być podejmowane wyłącznie przez Radę Prezesów EBC, w której skład wchodzi prezesi krajowych banków centralnych tych krajów UE, które przyjęły euro, oraz członkowie Zarządu EBC. Rada Prezesów EBC jest jego najwyższym organem decyzyjnym.

ESBC i Eurosystem

Podstawowym celem EBC jest utrzymanie stabilności cen w obrębie strefy euro w perspektywie średnioterminowej, ponieważ zapewnia to najlepsze ramy dla wzrostu gospodarczego i zwiększenia zatrudnienia. Stabilność cen jest utrzymywana przede wszystkim przez ESBC za pomocą kontrolowania stóp procentowych i wpływania na sytuację gospodarczą.

Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.

Polityka gospodarcza

Odpowiedzialność za politykę gospodarczą w strefie euro spoczywa w dalszym ciągu w dużej mierze na państwach członkowskich. Traktaty unijne oraz wzmocnione przepisy dotyczące zarządzania gospodarczego wymagają jednak od nich koordynacji formułowania założeń krajowej polityki gospodarczej tak, by ułatwiały one realizację celów Unii. Koordynację zapewniają Komisja oraz Rada **Ecofin**, w której skład wchodzi ministrowie gospodarki i finansów państw UE.

Eurogrupa

Eurogrupa jest nieformalnym zgrupowaniem ministrów gospodarki i finansów tych krajów UE, które należą do strefy euro. Wybiera ona swojego przewodniczącego na kadencję trwającą dwa i pół roku. W posiedzeniach **Eurogrupy** uczestniczą również Komisja oraz EBC. Eurogrupa stanowi forum służące do omawiania kwestii związanych ze strefą euro oraz do koordynowania polityk.

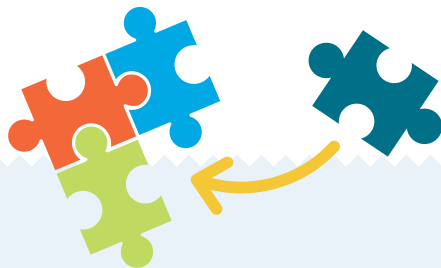
Pakt na rzecz stabilności i wzrostu

Kładąc nacisk na nadzór nad polityką budżetową i finansami publicznymi państw członkowskich UE, wzmocniony pakt stabilności i wzrostu służy wspieraniu dyscypliny budżetowej w obrębie UGW oraz zagwarantowaniu solidnego stanu finansów publicznych. Komisja monitoruje rozwój sytuacji w zakresie deficytu budżetowego i długu publicznego, które na mocy traktatów nie mogą przekraczać, odpowiednio, 3 % i 60 % PKB. W razie przekroczenia któregokolwiek z tych limitów Rada, na podstawie zalecenia Komisji, może wszcząć w stosunku do danego państwa członkowskiego procedurę nadmiernego deficytu. Jeżeli w przewidzianym terminie nie zostaną podjęte działania naprawcze, na kraje należące do strefy euro mogą zostać nałożone sankcje finansowe.

Pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa

W ostatnich latach UE podjęła szereg istotnych kroków na drodze do stworzenia pogłębionej i bardziej sprawiedliwej unii gospodarczej i walutowej, która przyniesie korzyści wszystkim jej członkom oraz obywatelom. Pracowano nad ujednoliceniem i usprawnieniem rynków finansowych oraz zintensyfikowano koordynację polityki gospodarczej

Proces koordynacji ułatwiają liczne struktury i instrumenty. W większości kwestii polityki gospodarczej Parlament Europejski pełni rolę współprawodawcy na równi z Radą, aktywnie wnosząc wkład w kształt unijnych przepisów.

i fiskalnej. Nadal pozostaje jednak wiele do zrobienia, jeśli chodzi o wzmocnienie odporności gospodarczej i konwergencji w UE oraz poprawy rozliczalności demokratycznej.

W czerwcu 2015 r. w „sprawozdaniu pięciu przewodniczących” przedstawiono wizję na przyszłość. Jej szczegóły dopracowano w kolejnych dokumentach z 2017 i 2018 r. Trwają prace mające na celu harmonizację w europejskim sektorze bankowym i na rynkach kapitałowych. We wnioskach ustawodawczych dotyczących przyszłego długoterminowego budżetu UE (na lata 2021–2027) wzywa się do wprowadzenia Europejskiego Instrumentu Stabilizacji Inwestycji, który wspieralby inwestycje i przyczyniałby się do ożywienia gospodarczego w krajach strefy euro dotykanych wstrząsami gospodarczymi; z kolei Program wspierania reform ma zapewnić pomoc techniczną i finansową na reformy gospodarcze w państwach członkowskich UE.

Europejski semestr

Trwający pierwsze sześć miesięcy każdego roku okres omawiania i koordynacji polityki na szczeblu UE zwiększa przejrzystość polityki między państwami członkowskimi, gdyż zapewnia wspólną analizę i ocenę polityki w każdym kraju, zanim rządy przystąpią do sporządzania projektów budżetów. Wspólnie uzgodnione działania polityczne mogą następnie być wdrażane w każdym kraju UE w drugiej połowie roku.

Procedura dotycząca zakłóceń równowagi makroekonomicznej

Procedura służy uniknięciu lub skorygowaniu istotnych braków pod względem konkurencyjności oraz poważnych zakłóceń równowagi makroekonomicznej w krajach UE. Przykładem takich zakłóceń może być zmniejszający się udział danego kraju w światowym eksporcie, wysokie zadłużenie sektora prywatnego lub niebezpieczne bańki cenowe na rynkach aktywów. Problemy tego rodzaju pojawiały się w dziesięciolecie poprzedzającym kryzys gospodarczo-finance. Zakłócenia mogą się nawarstwiać i jeśli nie spotkają się z reakcją, mogą zacząć się rozprzestrzeniać również na inne kraje UE. Komisja monitoruje zatem sytuację w państwach członkowskich w oparciu o tablicę wskaźników makroekonomicznych i inne szczegółowe informacje. Umożliwia to Komisji i Radzie sformułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów na wczesnym etapie, zanim zakłócenia równowagi staną się poważne i będą wywierały szkodliwy wpływ. W trudniejszych przypadkach potrzebne są środki zaradcze. Ich zastosowanie ułatwiają surowe przepisy, które przyjęły postać procedury dotyczącej nadmiernego zakłócenia równowagi. Przewiduje ona również lepsze rozwiązywanie problemów poprzez intensywny dialog oraz skuteczniejsze egzekwowanie przepisów dzięki sankcjom finansowym, które w ostateczności mogą zostać nałożone na niestosujące się do zaleceń kraje strefy euro.

Budynek (Justus Lipsius) Rady Europejskiej w Brukseli

Dalsze rozszerzanie strefy euro

Państwa, które przystąpiły do UE po wprowadzeniu na jej obszarze euro, należą do UGW – co oznacza, że koordynują swoją politykę gospodarczą z innymi krajami UE, a ich banki centralne stanowią część ESBC. Ponieważ jednak państwa te nie dołączyły do strefy euro bezpośrednio z chwilą przystąpienia do Unii, ich oficjalny status do momentu przyjęcia wspólnej waluty to „państwa członkowskie objęte derogacją”. Ten status został nadany przez akt przystąpienia i zobowiązuje je do ostatecznego dołączenia do strefy euro. Nowe państwa członkowskie UE nie przystąpiły do strefy euro bezpośrednio w momencie akcesji, ponieważ nie spełniały wówczas kryteriów konwergencji. W związku z tym traktat akcesyjny zapewnia im czas na podjęcie działań dostosowawczych służących osiągnięciu konwergencji. Jako pierwsza z nowych państw członkowskich do strefy euro dołączyła Słowenia w 2007 r., a następnie Cypr i Malta w 2008 r., Słowacja w 2009 r., Estonia w 2011 r., Łotwa w 2014 r. oraz Litwa w 2015 r.

Konieczność osiągnięcia konwergencji

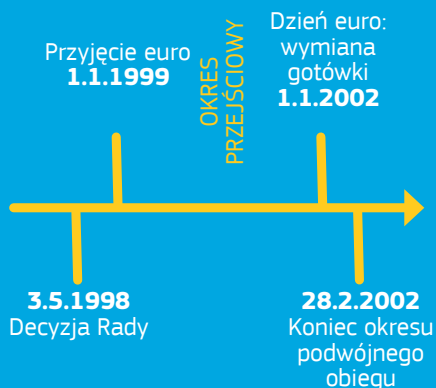
Kryteria konwergencji z Maastricht stanowią cele gospodarcze i zmiany instytucjonalne, które dane państwo musi spełnić przed uzyskaniem możliwości przyjęcia wspólnej waluty oraz wejścia do strefy euro. Jako miarę konwergencji wykorzystuje się wskaźniki makroekonomiczne przedstawione w tabeli 1 (s. 6).

Możliwe scenariusze

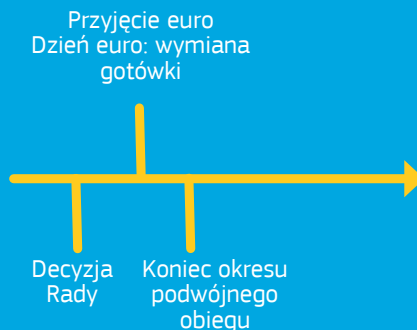
Chociaż kraje chcące przystąpić do strefy euro muszą spełnić kryteria konwergencji, sam proces wprowadzenia euro może różnie przebiegać w państwach, które dołączą później. Kiedy utworzono strefę euro, jej kraje założycielskie dysponowały trzyletnim okresem przejściowym między przyjęciem euro jako waluty księgowej dla transakcji bezgotówkowych (1999) a wprowadzeniem euro w postaci gotówki (2002). Jest to tzw. scenariusz madrycki, w którym trzyletni okres przejściowy pozwolił osobom fizycznym i firmom przygotować się do przyjęcia jednej, wspólnej waluty, zanim ta rzeczywiście pojawiła się w obiegu. Podczas okresu przejściowego do transakcji gotówkowych nadal wykorzystywano krajowe środki płatnicze. Jednakże wszystkie państwa członkowskie UE, które później dołączyły (lub też dopiero dołączają) do strefy euro, zastosowały (względnie zastosują) tzw. scenariusz „big bang”, w którym banknoty i monety euro są wprowadzane do obiegu już z chwilą wejścia do strefy euro, a dotychczasowe krajowe środki płatnicze zostają szybko wycofane.

Scenariusze przyjęcia euro

1. Scenariusz madrycki

2. Scenariusz „big bang”

Strefa euro

Dotychczasowe osiągnięcia

Sprawne instytucje dla sprawnej gospodarki

Pomimo problemów, które wyłoniły się podczas kryzysu gospodarczo-finansowego, instytucjonalne ramy zarządzania UGW okazały się sukcesem i odzwierciedlają silne zaangażowanie państw strefy euro na rzecz dalszego wzmacniania zarządzania gospodarczego tam, gdzie to konieczne, jak również na rzecz współpracy w zakresie kwestii gospodarczych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Ta współpraca jest niezwykle istotna z punktu widzenia wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy – a także podnoszenia standardu życiowego – którym to celom służą jednolity rynek oraz unia gospodarcza i walutowa.

Pojedyncze kraje, takie jak Stany Zjednoczone czy Japonia, posiadają scentralizowaną politykę monetarną oraz scentralizowaną **politykę budżetową** prowadzoną przez rząd centralny. W strefie euro sprawa wygląda inaczej. Mimo że strefa euro posiada scentralizowaną niezależną politykę monetarną prowadzoną przez EBC, za politykę budżetową obejmującą kwestie dochodów oraz wydatków krajowych budżetów odpowiadają rządy poszczególnych państw, chociaż polityka ta podlega wielu przepisom na poziomie UE. Dlatego też współpraca i koordynacja między krajami strefy euro w kwestiach polityki budżetowej stanowi najważniejszy element napędowy unii gospodarczej i walutowej.

UGW jest oparta na kilku silnych ciałach kolegialnych, których współdziałanie przyniosło wiele sukcesów w zarządzaniu jej działaniami

- **Europejski System Banków Centralnych** zrzesza banki centralne wszystkich krajów UE. Eurosystem to EBC wraz ze wszystkimi bankami centralnymi państw UE, które przyjęły euro. EBC określa politykę monetarną, mając na uwadze nadrzędny cel, jakim jest zapewnienie stabilności cen.
- **Komisja Europejska** za pośrednictwem właściwego komisarza oraz podległej mu Dyrekcji Generalnej do Spraw Gospodarczych i Finansowych monitoruje i ocenia sytuację gospodarczą w krajach UE oraz wydaje zalecenia.
- **Rada UE**, w składzie ministrów gospodarki i finansów państw członkowskich (Rada Ecofin), określa ogólne wytyczne polityki gospodarczej oraz podejmuje decyzje w sprawie zaleceń Komisji, która również bierze udział w posiedzeniach tego ciała. Ministrowie państw strefy euro spotykają się także jako Eurogrupa – nieformalne gremium, w którego posiedzeniach uczestniczą też przedstawiciele Komisji oraz EBC.

- **Parlament Europejski** również uczestniczy w podejmowaniu decyzji w ramach UGW, głównie przez fakt, że Prezes EBC ma obowiązek przedstawiać mu osobiście okresowe sprawozdania. Proces ten znany jest pod nazwą „dialogu monetarnego”. Sprawozdania Parlamentowi składa także komisarz do spraw gospodarczych i walutowych. Parlament musi być ponadto proszony o konsultacje w sprawie decyzji dotyczących przyjęcia nowego kraju do strefy euro, jak również w sprawie mianowania członków Zarządu EBC.

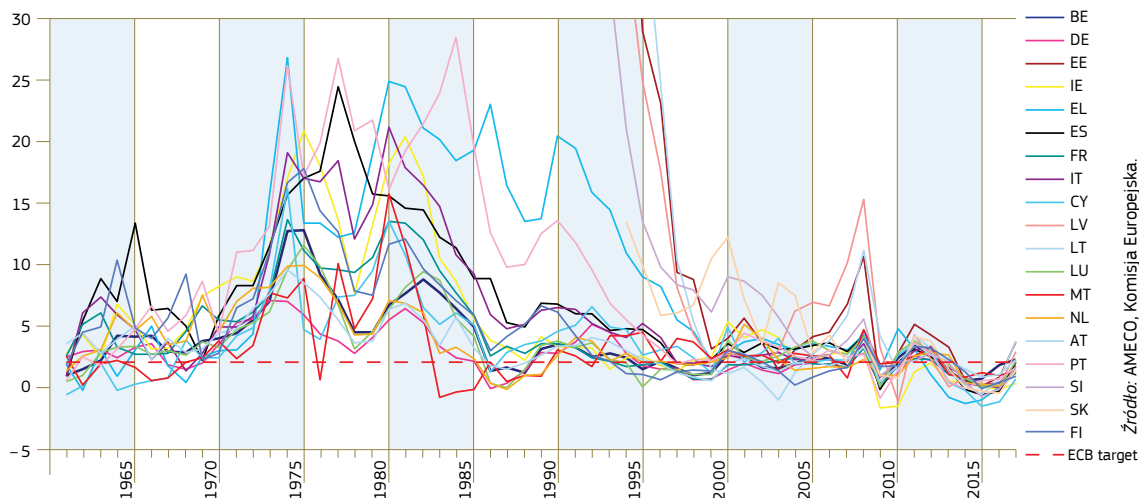

Stabilność gospodarcza – korzyści dla wszystkich

Zawirowania walutowe oraz wysoka inflacja utrzymujące się przez większą część lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku przyniosły trudności oraz niepewność. Jednak podczas przygotowań do unii gospodarczej i walutowej inflacja znacząco spadła. W późniejszym okresie

inflację utrzymywano na niskim poziomie. Główną misją EBC jest kontrolowanie inflacji na poziomie rocznym niższym niż 2 % średniookresowo, lecz zbliżonym do tej wartości. Historyczny rozwój inflacji przedstawiono na rysunku poniżej.

Konwergencja w zakresie inflacji: strefa euro 19 (rocznie w %)

Źródło: AMECO, Komisja Europejska.

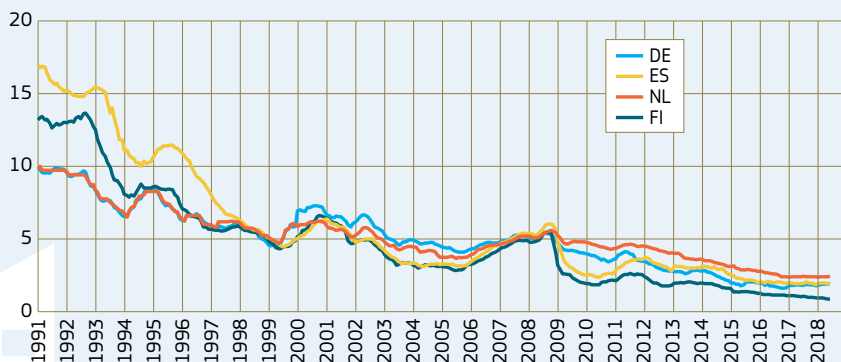
Niska inflacja i stabilne ceny mają wiele zalet i są korzystne zarówno dla firm, jak i dla konsumentów

- Kredyty konsumenckie są mniej kosztowne, mniejsza jest też niepewność co do wysokości przyszłych rat. Przeciętny obywatel może więc bezpieczniej zaciągnąć kredyt np. na kupno domu lub samochodu, przy większej przewidywalności co do kosztów jego spłaty.
- Przedsiębiorstwa mają więcej zachęt, by inwestować. Kiedy inflacja jest wysoka i niestabilna, kredytodawcy ustanawiają oprócz stopy procentowej także bezpieczną rezerwę, tzw. opłatę z tytułu ryzyka. Przy niskiej, stabilnej inflacji rezerwy bezpieczeństwa nie są już

konieczne, więc do firmy płynie strumień pieniędzy, które można przeznaczyć na inwestycje, co skutkuje tworzeniem miejsc pracy.

- Korzyści dla społeczeństwa, także dla jego mniej zamożnej części, oraz dla spójności społecznej. Zmienna inflacja powoduje zwiększenie przepaści pomiędzy bogatszą i biedniejszą częścią społeczeństwa. Przy stabilnej inflacji mniej zamożna część społeczeństwa jest lepiej chroniona przed utratą swojego majątku oraz siły nabywczej.

Oprocentowanie kredytów hipotecznych w czterech państwach strefy euro (%)

Źródło: Eurostat i EBC.

Wspólny pieniądź – uzupełnienie jednolitego rynku

Korzystanie z wielu walut pociąga za sobą koszty i utrudnia porównywanie cen, nawet w ramach jednolitego rynku. Jedną walutą – euro – pozwala uniknąć tych problemów i przynosi korzyści konsumentom i firmom.

- W strefie euro wyeliminowano koszty wymiany pieniędzy na granicach, tzw. koszty transakcji. Spowodowało to zredukowanie kosztów dla osób podróżujących w celach służbowych, naukowych i wakacyjnych. W przeszłości osoba podróżująca z tysiącem marek niemieckich w kieszeni, która odwiedziła 15 krajów UE, w każdym z nich wymieniając gotówkę, wróciłaby do domu z połową początkowej kwoty, i to bez dokonywania jakichkolwiek zakupów. Dzisiaj osoba

zaczynająca podróż z tysiącem euro powróciłaby do domu z taką samą kwotą w kieszeni.

- Euro wprowadza przejrzystość cenową na jednolitym rynku. Konsumenti i firmy mogą z łatwością porównywać ceny towarów i usług w obrębie UE. Skutkuje to zwiększeniem konkurencji wśród dostawców oraz ma wpływ na obniżenie cen w strefie euro. Przejrzystość jest wspierana przez niską, stabilną inflację, ponieważ można łatwiej zidentyfikować zmiany cen względnych. Ponadto konkurencja zwiększa się dzięki rozwojowi e-handlu przez internet, który umożliwia proste porównywanie cen w różnych krajach.
- Koszty transakcji mogą być bardzo znaczące; przed przyjęciem euro szacowano je na 0,3–0,4% PKB UE, tzn. 20–25 mld EUR. Firmy ponosiły dużą część tych kosztów, ponieważ przesyłały towary, ludzi i kapitał w obrębie UE. Po zniknięciu kosztów transakcji w obrębie strefy euro środki te mogą obecnie zostać przeznaczone na owocne inwestycje we wzrost gospodarczy i miejsca pracy, co wpływa ponadto na stymulowanie handlu wewnątrzunijnego. Co więcej, usunięcie kosztów transakcji w obrębie jednolitego rynku uatrakcyjniło strefę euro w oczach inwestorów zagranicznych.

Międzynarodowa rola euro

Euro jest walutą o silnej pozycji na światowych rynkach. Dzięki zaangażowaniu państw członkowskich strefy euro, skutecznej i przejrzystej polityce monetarnej prowadzonej przez EBC, jak również wielkości i znaczeniu strefy euro jako bloku walutowego, euro stało się równie atrakcyjną walutą światową jak amerykański dolar czy japoński jen. Tabela 2 zawiera porównanie niektórych głównych wskaźników gospodarczych strefy euro oraz UE ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią, Chinami i Indiami.

Tabela 2

Główne wskaźniki (2017)	Strefa euro (19 państw)	UE (27)	USA	Japonia	Chiny	Indie
Populacja (w mln)	341,5	446,4	325,7	126,8	1 386,4	1 339,2
PKB (w bilionach euro, obliczony zgodnie z parytetem siły nabywczej)	13,1	16,1	17,3	4,8	20,6	8,4
Udział w światowym PKB (% PPP)	11,6	14,2	15,3	4,3	18,2	7,4
Eksport (towarów, w % PKB)	34,6(*)	35,5(*)	7,9	14,3	18,6	11,6
Import (towarów, w % PKB)	31,0(*)	32,3(*)	12,4	13,8	15,1	17,4

(*) Włącznie z handlem wewnątrz strefy euro w przypadku strefy euro oraz włącznie z handlem wewnątrzunijnym w przypadku UE.

Źródło: Bank Światowy, OECD, IMF, Eurostat.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że strefa euro to silny, otwarty blok handlowy. Otwartość, w połączeniu z siłą euro w ramach UGW, przynosi kilka korzyści:

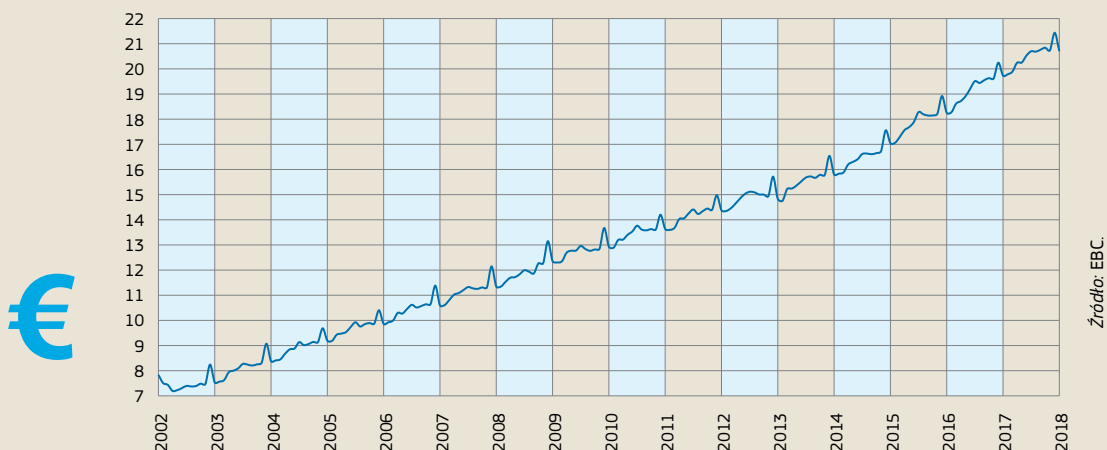
- Strefa euro jest atrakcyjnym celem dla narodów handlowych, które chcą robić interesy w obrębie jednolitego rynku. Firmy w strefie euro mogą wystawiać faktury oraz dokonywać płatności w euro, co obniża ich koszty i ryzyko, umożliwiając lepsze planowanie działalności gospodarczej.
- Euro jest atrakcyjną walutą rezerwową dla innych krajów. W 2017 r. ok. 20 % rezerw na świecie przechowywano w walucie euro. Około 39 % transakcji finansowych na świecie, z wyłączeniem płatności realizowanych w obrębie strefy euro, jest denominowanych w euro, w porównaniu z 40 % w dolarach amerykańskich.
- Siła euro oraz jego rosnące wykorzystywanie w handlu międzynarodowym zapewnia strefie euro silną pozycję w międzynarodowych instytucjach i organizacjach finansowych, takich jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Bank Światowy. Chociaż kraje UE mają często bezpośrednich przedstawicieli w tych instytucjach, Rada Ecofin, Komisja Europejska oraz EBC biorą udział w spotkaniach tych międzynarodowych organizacji – samodzielnie lub jako część delegacji UE.

Euro w liczbach

W ramach przygotowań do wprowadzenia euro wydrukowano około 14 miliardów banknotów euro, wartych 633 mld EUR, i wybito 52 miliardy monet euro – wykorzystując 250 000 ton metalu. O poranku 1 stycznia 2002 r., kiedy wprowadzono euro, w strefie euro dostępnych było około 7,8 miliarda banknotów o łącznej wartości 140 mld EUR. Od tego czasu zapotrzebowanie na euro stale rosło, co przedstawiono na wykresie poniżej (wartości szczytowe wzrostu wynikają z dodatkowego zapotrzebowania na banknoty w okresie świąt Bożego Narodzenia).

Łączna liczba banknotów euro w obiegu między styczniem 2002 r. a styczniem 2018 r. (w mld banknotów)

W styczniu 2018 r. w obiegu znajdowało się ponad 20,6 mld banknotów euro o wartości przekraczającej 1 147 mld EUR i ponad 125,9 mld monet euro o wartości przekraczającej 27,8 mld EUR. Banknoty mogą być wypłacane ze wszystkich bankomatów w strefie euro.

EBC posiada wyłączne prawa do autoryzacji emisji banknotów euro. Ich produkcja jest współdzielona przez krajowe banki centralne. Monety euro są emitowane przez kraje należące do strefy euro w ilościach zatwierdzonych przez EBC.

Euro na zdjęciach

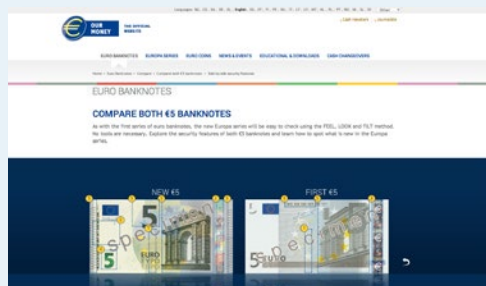
Wszystkie banknoty euro mają jednakowy wygląd

Wygląd banknotów został wybrany w drodze konkursu przeprowadzonego w całej UE. Zwycięskie projekty były zainspirowane tematem „Epoki i style Europy” i przedstawiają style architektoniczne z siedmiu okresów kulturalnej historii Europy: klasyczny, romański, gotycki, renesansowy, barokowy i rokoko, epokę żelaza i szkła oraz architekturę współczesną. Na wszystkich banknotach przedstawiane są takie elementy, jak okna, bramy i mosty. Banknoty mają różne rozmiary, wyrazistą kolorystykę i wypukłe fragmenty, pomagające

osobom z wadami wzroku rozpoznawać nominały. W 2013 r. wprowadzono nową serię banknotów. Na banknotach nadal widoczne są wzory znane z pierwszej serii, ale zostały one nieznacznie zmienione, aby możliwe było wprowadzenie dodatkowych zabezpieczeń. Nowa seria banknotów nosi nazwę „Europa”, ponieważ dwa z ich zabezpieczeń zawierają portret Europy – postaci z mitologii greckiej, od której imienia nazwano nasz kontynent.

Zabezpieczenia

Zarówno banknoty, jak i monety posiadają najnowocześniejsze zabezpieczenia, przeciwdziałające fałszerstwu. Wypukły druk zapewnia specjalne wrażenia dotykowe. Ponadto wykorzystano znaki wodne, nici zabezpieczające i hologramy widoczne z obu stron. Monety są chronione przez unikatowy skład metalu oraz funkcje umożliwiające odczyt w maszynach. Nowe zabezpieczenia w serii „Europa” oferują jeszcze lepszą ochronę przed fałszowaniem i sprawiają, że banknoty są jeszcze bezpieczniejsze.

© ECB

Na stronie internetowej EBC można znaleźć animację prezentującą zabezpieczenia: <https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/security/html/index.en.html>

EBC postanowił zaprzestać produkcji banknotów o nominale 500 euro. Jednak banknoty o nominale 500 euro z pierwszej serii mają nadal status prawnego środka płatniczego.

Monety euro różnią się wyglądem

Jedna strona monet euro (strona wspólna) jest taka sama dla wszystkich monet, natomiast druga strona (strona narodowa) posiada motyw danego kraju. Każde państwo członkowskie strefy euro wybiera własną serię motywów (często w drodze konkursu), która odzwierciedla historię lub kulturę danego kraju. Oprócz państw strefy euro również Monako, San Marino, Watykan i Andora mogą bić własne monety euro. Wspólne wzory pokazują mapę Europy oraz, w przypadku wyższych nominatów, różnią się w zależności od daty wydania monety (starsze monety ukazują UE przed 2004 r.; nowsze, wprowadzane od 2007 r., pokazują całą Europę w celu odzwierciedlenia rozszerzenia Unii).

Na tej stronie przedstawiono monety o nominale 5 centów, 50 centów, 1 euro i 2 euro każdego z państw członkowskich należących do strefy euro. Komplet monet euro można obejrzeć pod adresem:

www.ec.europa.eu/euro

Specjalne motywy na specjalne okazje

Każde państwo członkowskie strefy euro może dwa razy do roku wypuścić pamiątkową monetę o nominale 2 euro. Monety te mają takie same cechy i właściwości oraz identyczną stronę wspólną (awers) jak zwykłe monety 2 euro. Natomiast odróżnia je od nich pamiątkowy motyw po stronie narodowej.

Wspólne motywy monet pamiątkowych

Z okazji następujących czterech rocznic wszystkie kraje strefy euro wyemitowały monetę o nominale 2 euro o takim samym motywie po stronie narodowej: 50. rocznica podpisania traktatu rzymskiego, 10-lecie unii gospodarczej i walutowej, 10. rocznica wprowadzenia do obiegu banknotów i monet euro oraz 30-lecie flagi UE.

Glosariusz

Bank centralny: Bank narodowy, zarządzający rezerwami pieniężnymi kraju i kontrolujący podaż pieniądza.

Ecofin: Rada Unii Europejskiej, w której zasiadają ministrowie gospodarki i finansów państw członkowskich UE.

Eurogrupa: Ministrowie gospodarki i ministrowie finansów państw członkowskich należących do strefy euro.

Europejski Bank Centralny (EBC): Bank centralny dla strefy euro. EBC niezależnie zarządza polityką walutową strefy euro.

Europejski System Banków Centralnych (ESBC): Składa się z banków centralnych państw członkowskich UE i EBC.

Europejski System Walutowy (ESW): System zarządzania wahaniami kursów walutowych, wprowadzony przez Wspólnotę Europejską w 1979 r. w celu zastąpienia mechanizmu „węża w tunelu”.

Eurosystem: Część ESBC składająca się z banków centralnych strefy euro i EBC.

Jednolity rynek: Unia celna, ze wspólną polityką odnośnie do swobody przepływu kapitału, towarów, siły roboczej i usług. Jednolity rynek jest podobny do wspólnego rynku, lecz kładzie nacisk na usuwanie barier handlowych, takich jak normy techniczne i podatki – jest on bardziej zharmonizowany. UE była na początku wspólnym rynkiem, a po podpisaniu traktatu z Maastricht w 1992 r. stała się jednolitym rynkiem.

Komisja Europejska: Komisja Europejska jest jedną z głównych instytucji Unii Europejskiej. Jej zadaniem jest reprezentowanie i ochrona interesów całej Unii. Komisja przygotowuje wnioski dotyczące nowych aktów prawa europejskiego. Zarządza też na bieżąco wdrażaniem polityki UE i wydatkowaniem funduszy unijnych.

Mechanizm kursowy (ERM): Element Europejskiego Systemu Walutowego, zgodnie z którym członkowie ESW zgodzili się utrzymywać względną cenę swoich walut w obrębie wąskiego przedziału wobec ECU. Wraz z wprowadzeniem euro w 1999 r. mechanizm ERM został zastąpiony mechanizmem ERM II, w ramach którego waluty państw UE są powiązane z euro, przy czym dopuszczalne wahania ich kursów mogą wynosić $\pm 15\%$.

Parlament Europejski: Parlament, którego postowie z wszystkich państw członkowskich wybierani są bezpośrednio przez obywateli UE, ponosi wraz z Radą współodpowiedzialność za uchwalanie prawa europejskiego, chociaż jego uprawnienia różnią się w zależności od dziedziny działań. W przypadku UGW Parlament wpływa zarówno na kształt prawodawstwa, jak i na szerszą debatę polityczną za pomocą swojej Komisji Gospodarczej i Monetarnej.

Polityka budżetowa: Dotyczy zarządzania rządowymi dochodami (np. przez opodatkowanie) i wydatkami (np. nakłady na służbę zdrowia).

Polityka monetarna: Dotyczy zarządzania podażą pieniędzy w gospodarce, np. przez drukowanie pieniędzy lub ustalanie stóp procentowych.

Rada Europejska: Posiedzenia szefów państw lub rządów wszystkich krajów UE, z udziałem przewodniczącego Komisji Europejskiej.

System Bretton Woods: System międzynarodowego zarządzania walutowego, uzgodniony w 1944 r. przez największe potęgi przemysłowe świata. Wymagał od sygnatariuszy powiązania ich walut krajowych z ceną złota, tym samym zapewniając międzynarodową stabilność walutową.

Rada (Rada Unii Europejskiej): W jej skład wchodzi przedstawiciele rządów państw członkowskich UE. Jest organem decyzyjnym Unii Europejskiej. Przedstawiciele rządów obradują w ramach Rady w różnych składach. Przykładowo ministrowie odpowiedzialni za sprawy związane ze środowiskiem obradują w ramach Rady ds. Środowiska.

Traktat rzymski (Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą): Traktat podpisany w 1957 r. w Rzymie, na mocy którego powstała Europejska Wspólnota Gospodarcza – prekursor Wspólnoty Europejskiej. Na mocy traktatu z Maastricht zmieniono jego nazwę na Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską.

Traktat z Maastricht (Traktat o Unii Europejskiej): Traktat podpisany w 1992 r. w holenderskim mieście Maastricht pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Europejskiej. Traktat z Maastricht rozszerzył zakres uprawnień Wspólnoty Europejskiej, przekształcając ją w Unię Europejską, i doprowadził do utworzenia UGW oraz waluty euro.

Wąż w tunelu: Mechanizm zarządzania wahaniami kursów walutowych wobec dolara amerykańskiego, wprowadzony przez Wspólnotę Europejską w 1972 r. Termin „wąż” dotyczy walut, natomiast termin „tunel” dotyczy dolara amerykańskiego.

Zasady zarządzania gospodarczego w UE: Zbiór przepisów unijnych służących wzmocnieniu paktu stabilności i wzrostu oraz ustanawiających procedurę dotyczącą zakłóceń równowagi makroekonomicznej.

Ani Komisja Europejska, ani żadna osoba działająca w imieniu Komisji nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2019

© Unia Europejska, 2019

Ponowne wykorzystanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. Ponowne wykorzystanie dokumentów Komisji reguluje decyzja 2011/833/UE (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39). Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których UE nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.

Print ISBN 978-92-76-09612-2 doi:10.2765/922767 KC-01-19-697-PL-C

PDF ISBN 978-92-76-09570-5 doi:10.2765/219997 KC-01-19-697-PL-N

Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarczych i Finansowych

[ec.europa.eu/info/departments/economic_and_financial_](http://ec.europa.eu/info/departments/economic_and_financial_affairs_pl)
[affairs_pl](http://ec.europa.eu/info/departments/economic_and_financial_affairs_pl)

Eurostat – Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich

<http://ec.europa.eu/eurostat/>

Europejski Bank Centralny

[https://www.ecb.europa.eu/home/languagepolicy/html/](https://www.ecb.europa.eu/home/languagepolicy/html/index.pl.html)
[index.pl.html](https://www.ecb.europa.eu/home/languagepolicy/html/index.pl.html)

Komisja Europejska

https://ec.europa.eu/commission/index_pl

Euro

http://ec.europa.eu/euro/index_pl.html

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów informacyjnych Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Telefonicznie lub drogą mailową

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- drogą mailową: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa: https://europa.eu/european-union/index_pl.

Publikacje UE

Bezpłatne i odpłatne publikacje UE można pobrać lub zamówić na stronie: <https://publications.europa.eu/pl/publications>. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1952 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Portal Otwartych Danych UE

Unijny portal otwartych danych (<http://data.europa.eu/euodp/pl>) umożliwia dostęp do zbiorów danych pochodzących z instytucji i innych organów UE. Dane można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

European Economy explained

ec.europa.eu/info/departments/economic_and_financial_affairs_pl

Dzień 1 stycznia 1999 r., w którym 11 państw Unii Europejskiej utworzyło unię posługującą się wspólną walutą, przeszedł do historii.

Banknoty i monety euro weszły do obiegu z dniem 1 stycznia 2002 r. Historia wspólnej europejskiej waluty jest jednak dużo dłuższa i sięga początków samej Unii Europejskiej. Ponad sześćdziesiąt lat po tym, jak traktat rzymski położył podwaliny pod dzisiejszą Unię, euro jest dzisiaj najbardziej widocznym symbolem integracji europejskiej i stanowi integralną część jej wizji przyszłości.

W niniejszej broszurze opisano historię euro do dnia dzisiejszego i jego obecną pozycję na świecie. Broszurę udostępnia Komisja Europejska pod adresem:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economy-finance-and-euro-publications_pl

Urząd Publikacji